

5. Savchenko I. (2015). Suchasne normatyvno-pravove rehuliuвання експертызы tsinnosti dokumentatsii v ustanovakh: formuvannya, skladovi ta napriamky rozvytku. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnogo universytetu*, 43, pp. 323—326.
6. Koval V. (2020). Diialnist ekspertno-perevirnoi komisii Derzhavnoho arkhivu Kirovohradskoi oblasti. *Istoriia, arkeolohiia, informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava: aktualni problemy nauky ta osvity* : tezy dopovidei I Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii, 13 travnia 2020 r. Kropyvnytskyi, pp. 128—131.
7. Havryliuk M., Dumyn I. & Vovk O. (2023). Extraction of Structural Elements of the Text Using Pragmatic Features for the Nomenclature of Cases Verification. In: *Hu, Z., Wang, Y., He, M. (eds). Advances in Intelligent Systems, Computer Science and Digital Economics IV. CSDEIS 2022. Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies*, vol 158. Springer, Cham. doi: https://doi.org/10.1007/978-3-031-24475-9_57.
8. Boyko N., Mochurad L., Parpan U. & Basystiuk O. (2020). Usage of Machine-based Translation Methods for Analyzing Open Data in Legal Cases. In: *Proc. of the Intl Workshop on Cyber Hygiene (CybHyg-2019) co-located with 1st International Conference on Cyber Hygiene and Conflict Management in Global Information Networks (CyberConf 2019)*, Kyiv, Ukraine, November 30, 2019, pp. 328—338. CEUR-WS.org, online CEUR-WS.org/Vol-2654/paper26.pdf.
9. Rybchak Z. & Basystiuk O. (2017). Analysis of methods and means of text mining. *Econtechmod. An International Quarterly Journal*, 6 (2), pp. 73—78.

Надійшла до редакції 16 серпня 2023 року

ЖУРНАЛІСТИКА ТА МЕДІА

УДК 316.774:050.48ФК Шахтар](045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2023.8(325).29-33

Юлія Сазонова,
кандидатка наук із соціальних комунікацій,
доцентка кафедри журналістики, видавничої справи,
поліграфії та редагування Інституту філології та масових комунікацій
Відкритого міжнародного університету розвитку людини "Україна",
e-mail: saz.iuliya@ukr.net,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0928-847X>

Парадигма спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації у спортивній клубній пресі

У статті розглянуто медіатизовану парадигму спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації на шпальтах української спортивної клубної періодики (на прикладі журналу ФК "Шахтар") із застосуванням синхронічного, соціокультурного та герменевтичного контент-аналізу. Виявлено взаємозв'язок етнонаціональної ідентифікації, глобалізації та глокалізації крізь призму спортивного середовища, окреслено особливості трансформації образу спорту як інструменту етнонаціональної ідентифікації та параметизовано її типологізацію в українській спортивній клубній пресі в період незалежності. Виявлено та обґрунтовано загальні домінанти висвітлення спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації у спортивних медіа, проаналізовано типові матеріали щодо концептуалізації спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації на прикладі публікацій журналу "Шахтар" за 2010—2012 рр. як найбільш репрезентативного періоду в історії ФК "Шахтар" та його корпоративної преси. Визначено інформаційні вектори розкриття тематики спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації: 1) висвітлення фольклорних і традиційних елементів, зокрема національних танців і музики спортсменів різних країн; 2) висвітлення ритуалів та обрядів спортсменів різних країн; 3) висвітлення менталітету, цінностей, особливостей національної культури спортсменів різних країн. Окреслено головні ознаки парадигми спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації у спортивній клубній пресі: 1) репрезентація спорту як елементу культурної спадщини; 2) акцентуація крізь призму спорту національної гідності спортсменів; 3) репрезентація спорту як культурного діалогу між націями. Розкрито значення концепції спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації в соціокультурному контексті та визначено її функціональний діапазон як інваріант репрезентації образу спорту на шпальтах масмедіа в різних модифікаціях задля посилення комунікаційних ефектів впливу на реципієнта.

Ключові слова: спорт; парадигма; нація; етнонаціональна ідентифікація; спортсмен; матеріал; журнал ФК "Шахтар"; спортивна клубна преса

Постановка проблеми. Актуальність звернення до спорту як соціокультурного феномену зумовлена тим, що спорт як гра є ефективним засобом комунікації суспільства. Про це зазначає Й. Хейзінга, констатуючи, що гра задовольняє ідеали комунікації [7]; Г. М. Маклюен також

наголошує, "що ігри є засобом комунікації в суспільстві" [11]. Серед низки інваріантів спорту у профільній пресі періоду незалежності частотно репрезентовано концепцію спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації, котра підтверджує, що спорт є не лише способом активного відпочинку та фізичного вдосконалення, а й потужним інструментом становлення та виявлення культурної й етнонаціональної ідентичності. У контексті спортивної преси ця тема набуває особливої ваги, оскільки медіа суттєво впливають на формування уявлення суспільства про національність, культурну спадщину та патріотизм. Спортивні події надають унікальну можливість атлетам із різних країн для вияву національної ідентичності та національної гордості, що актуалізує важливість комплексного аналізу зазначеної парадигми спорту на прикладі матеріалів спортивної клубної преси.

Аналіз досліджень і публікацій. Тему концептуалізації спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації фрагментарно порушено у працях: В. Басараба "Спорт як соціальний вектор розвитку суспільства" (подано соціокультурний аналіз спорту в різних сферах життя суспільства) [1]; С. Бацунова "Спорт як соціокультурний феномен" (розглянуто функціональний діапазон спорту) [2]; Л. Газнюк та Ю. Семенової "Спорт як соціально-філософський феномен" [3]; М. Житарюка "Великий спорт і мас-медіа" (досліджено етимологію поняття "спорт", генезу його розвитку та висвітлення в медіа) [4]; С. Коновалової "Спорт окремо від політики" (спорт потрактовано як симбіоз ідеологічних, політичних, соціальних, економічних чинників і засіб національної ідентифікації та великої політики) [5]; А. Павленко "Футбольний імідж України: особливості формування та виявлення в сучасних вітчизняних ЗМІ" [6]; Л. Хрящевської "Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності" (з'ясовано сутність та особливості етнонаціональної політики) [8]. Аналізу зазначеної концепції спорту також присвячено дослідження міжнародних комунікативістів, зокрема D. R. Ahumada [9] і M. E. Gonzalez-Ramallal [10].

Водночас соціокультурний ракурс української спортивної журналістики загалом і парадигми спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації у спортивних медіа України зокрема та вектори її репрезентації залишаються одними з найменш вивчених сегментів медіапростору.

Мета статті — здійснити синхронічний аналіз парадигми спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації на шпальтах спортивного

клубного журналу ФК "Шахтар" та визначити характерні доміанти її репрезентації.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наш час спортивні перемоги дедалі частіше детермінуються як засіб національної ідентифікації, формування патріотизму та почуття гордості за батьківщину. З етнонаціональною ідентифікацією пов'язані й часто мусовані в медіа теми іноземних волонтерів у спорті та присвоєння спортивних перемог за походженням атлетів, а не за їхнім громадянством. Спорт одночасно є провідником культурної універсалізації (глобалізації) і засобом ідентифікації національних культур (глокалізації). Особливої актуальності ця парадигма спорту набула від часів незалежності України, оскільки майже в кожному матеріалі наявні нагадування про расову належність спортсменів командних видів спорту. Ідею спорту як засобу національної ідентифікації реалізують і через подання у спортивних публікаціях державної символіки (герб, прапор тощо). Цей образ спорту також доволі часто виявляється в завуальованих контекстуальних опозиціях "ми — вони", коли у спортивній пресі висвітлюють матчі за участю української та зарубіжної команд, а також у корпоративній клубній пресі, присвяченій певному футбольному клубу.

Особливо яскраво парадигму спорту як засобу етнонаціональної ідентифікації віддзеркалюють матеріали журналу "Шахтар", що висвітлює досягнення українського футбольного клубу як інтернаціональної команди. Проведений авторкою аналіз контенту часопису за 2010—2012 рр. як найбільш репрезентативного періоду в історії спортивного клубу ФК "Шахтар" та його корпоративної преси, свідчить про різноманітні інваріанти реалізації концепції спорту як засобу національної ідентифікації. Розглянемо докладніше специфіку публікацій журналу "Шахтар" у контексті окресленої парадигми спорту.

Зокрема, на національності спортсменів акцентовано в таких матеріалах:

— "Бразилець із хорватським паспортом" (№ 8, 2010): автор наголошує на зміні громадянства футболістом із бразильського на хорватське;

— "Едуардо бере на гармату" (№ 9, 2010): для ідентифікації спортсмена автор зауважує про його подвійне громадянство у фразі "найбільш бразильський з усіх хорватів Едуардо Алвес да Сілва";

— "Фінальну крапку поставив Луїс Адріано..." (№ 8, 2010): наголошено на бразильському громадянстві Л. Адріано;

— "Дуляй та Левандовські: прощай "Шахтар" (№ 8, 2011): автор акцентує на польському громадянстві спортсмена;

— "Чому Ателькін не кинув футбол" (№ 9, 2011): у фразі "з виходом 19-річного Беліка, якого багато хто в Україні порівнює за потенціалом з Андрієм Шевченко" автор опосередковано спрямовує увагу на національність О. Беліка через проведення паралелей із футбольним символом України А. Шевченком;

— "Генріх як обличчя України" (№ 5, 2011): автор зазначає, що "віднедавня вірменські прихильники футболу отримали можливість переглядати матчі за участю лідера своєї національної збірної і його клубної команди". У такий спосіб відбувається репрезентація української команди вірменським прихильникам футболу, привернення уваги до українського клубу через патріотичні почуття вірменів, які вболіватимуть за "Шахтар" завдяки співвітчизнику Г. Мхітаряну, а також популяризується символ дружби і об'єднання народів України та Вірменії, адже у хрема-тонімі вірменин позиціонується як обличчя України;

— "Генріх, син Гамлета" (№ 4, 2011): кризь призму етнопонаціональної ідентифікації спортсмена автор визначає загальні особливості вірмен (схильність до аскетизму, мудрість, патріотизм, любов до національної кухні);

— "Вони увійшли до історії" (№ 7, 2011): автор зазначає, що "Еваеверсон Лемос да Сілва, більше відомий як Брандау. Він став першим футболістом з батьківщини Пеле...", акцентуючи на національності спортсмена через паралелі з його співвітчизником Пеле — футбольним символом Бразилії, тому відразу стає зрозумілою національна належність Брандау;

— "Луческу та його революція" (№ 6, 2011): завдяки фразам "легендарний румунський гравець Мірча Луческу, культовий персонаж бухарестського "Динамо", хунедоарського "Корвінула" й збірної Румунії" відбувається безпосередня ідентифікація національності славнозвісного гравця й тренера, яку автор матеріалу використовує для підтримання культу цієї непересічної особистості;

— "Луческу: от А до Я" (№ 8, 2010): у фразі "будучи громадянином світу, Луческу ніколи не переставав бути румуном", автор наголошує, що хоча спортсмени й живуть в чужих країнах, проте ніколи не забувають про рідну батьківщину та націю;

— "Хто повірить, що йому 50!" (№ 7, 2010): автор робить акцент на національності тренера в ліді матеріалу: "Блискучий футболіст, капітан

молдавської збірної, іменитий тренер і мало не культова особистість у себе на Батьківщині — це все про нього, Олександра Спиридона!";

— "Сер Алекс з Бразилії" (№ 10, 2010): безпосереднє акцентування на національності в заголовку, зокрема футболіста "Шахтаря" А. Гейшейру порівнюють із тренером "Манчестер Юнайтед" А. Фергюсоном; для увиразнення самобутності й оригінальності "донецького Алекса" подано інформацію щодо його етнопонаціональної ідентифікації;

— "Кивок Глевецкаса" (№ 11, 2010): у матеріалі здійснено безпосередню ідентифікацію національності спортсмена й наголошено на значенні литовця для інтернаціонального донецького клубу та важливості забитого футболістом голу, що став першим в Лізі чемпіонів для української команди;

— "Привіт від Левандовські" (№ 10, 2011): зауваження щодо національності спортсмена та проведення асоціативних паралелей між двома поляками-тезками Левандовські;

— "Ліга ЧЕ (ХА)" (№ 10, 2011): уміщено інформацію про успіхи в Лізі чемпіонів гравця "Шахтаря" Т. Хюбшмана. Безпосередньо у хрема-тонімі матеріалу акцентовано, що йтиметься саме про чеха, яким є за національністю футболіст.

Часто концепція спорту як засобу етнопонаціональної ідентифікації реалізується через опис рідних країн і міст гравців клубу, зокрема в матеріалі під назвою "Лондріна — місто безтурботного дитинства" (№ 3, 2012), автор зазначає: "Місто карнавалів, вуличної самби, капоейри, вічного літа і безперервних серіалів. Місто, яке дало "Шахтарю" Фернандіньо і Жадсона. Знайомтеся, Лондріна!". В описі чітко простежуємо упізнавані ознаки бразильського міста, а отже ця характеристика стає засобом етнопонаціональної ідентифікації спортсменів. У матеріалі "Діти спагеті" (№ 6, 2010) парадигма спорту як засобу етнопонаціональної ідентифікації реалізується завдяки лексемі "спагеті" — найпопулярнішій страві та символу італійської кухні. У матеріалі йдеться про італійського тренера ФК "Шахтар" Н. Скала, його бурхливий темперамент, який автор пояснює належністю до категорії "діти-спагеті", тому читачеві легко визначити національність спортсмена.

Доволі частотно репрезентовано у клубному журналі "Шахтар" матеріали стосовно українських спортсменів, що актуалізує для реципієнтів правило "вбивчих кілометрів" або географічного наближення матеріалів. Зокрема, автор публікації

"Тимошук: німецька якість" (№ 9, 2010) зауважує: "Медаль чемпіона Німеччини, пам'ятний знак володаря кубка тієї ж країни і кругляш фіналіста Ліги чемпіонів. Зовсім не погано для простого українського хлопця", акцентуючи в такий спосіб на досягненнях спортсмена, який спромігся підкорити Німеччину й світовий футбол.

Виокремимо також і замітку "Севастополь" (№ 9, 2010), автор якої зазначав: "Степаненко зіграв опорника. Таким чином, опинився не при справах на цей раз чеський захисник Томаш Хюбшман", наголошуючи, що центрбек-українець виграв конкуренцію у чеха, а отже українські спортсмени сильніші за чеських.

Проблеми етнопідприємності ідентифікації віддзеркалено в публікаціях щодо інтернаціональних зв'язків різних держав. Наприклад, у матеріалі "Українці про Англію. Англіїці про Україну" (№ 8, 2011) розглянуто особливості ментальності двох народів й акцентовано на їх дружніх стосунках, зокрема й у спорті. Окрім того, автори різноманітних інформаційних заміток наводять статистичні дані щодо національностей арбітрів змагань: у № 10 за 2011 р. розміщено інформацію, що матчі групової стадії ЛЧ за участю "Шахтаря" обслуговували 25 арбітрів із 14 країн (найчастіше німці — 5 разів, англійці та французи — по 4).

Висновки. У результаті проведеного дослідження авторка з'ясувала особливості трансформації парадигми спорту як засобу етнопідприємності ідентифікації на шпальтах спортивної клубної періодики (на прикладі журналу "Шахтар"). Контент-аналіз часопису за 2010—2012 рр. дав змогу визначити інформаційні вектори віддзеркалення спорту як засобу етнопідприємності ідентифікації, зокрема: 1) висвітлення фольклорних і традиційних елементів (національних танців і музики спортсменів різних країн); 2) висвітлення ритуалів та обрядів спортсменів різних країн; 3) висвітлення особливостей менталітету, цінностей, національної культури спортсменів різних країн.

Контент-аналіз часопису "Шахтар" засвідчив, що спорт слугує важливим інструментом етнопідприємності ідентифікації, увиразнюючи самобутність нації завдяки акцентуванню на її ментальності, характері, державній символіці, а також на культурних чи спортивних особливостях певної країни, якими є самі футболісти нарівні з іншими національними ознаками (стравами чи культурними домінантами, наприклад капоейрою, карнавалами та серіалами у Бразилії).

Серед найчастотніших матеріалів, у яких наявна інформація щодо національності, розміщених у журналі ФК "Шахтар" за досліджуваний період, найбільше публікацій присвячено бразильцям та українцям; приблизно з однаковою частотністю згадуються румуни, хорвати, чехи, італійці, англійці та поляки.

У результаті проведеного дослідження визначено особливості парадигми спорту як засобу етнопідприємності ідентифікації, а саме: репрезентація спорту як елементу культурної спадщини та мультикультуралізму (різні національності та їхні унікальні традиції, що віддзеркалюють історію та цінності певної країни); акцентування на національній гідності спортсменів (високі досягнення атлетів на внутрішній і міжнародній аренах є показником сили та гідності країни, спортсмени виступають у ролі амбасадорів своєї нації, є каталізаторами для налагодження та підтримання дружніх відносин між народами); репрезентація спорту як культурного діалогу між націями (спортивні змагання збирають разом представників різних країн у межах однієї чи кількох команд, допомагають транслювати автентичні культурні коди та створювати можливість для культурного обміну та взаєморозуміння).

Концепція спорту як засобу етнопідприємності ідентифікації є надзвичайно значущою, оскільки культивує в реципієнта патріотизм і почуття любові, єдності з батьківщиною та нацією. Реалізація цієї концепції є вкрай важливою через виконання нею евристичної, культуроформуальної та світоглядної функцій, що дає змогу ознайомлювати читачів із культурними символами та архетипами багатьох держав світу, ментальністю різних народів. Медіатизована концепція спорту як інструменту етнопідприємності ідентифікації має потужний вплив на сприйняття та розуміння національної ідентичності. Розроблення зазначеної парадигми допомагає краще зрозуміти роль спорту в сучасному світі, його вплив на соціокультурні й національні аспекти суспільства, а також суттєво посилити резонансність спортивних публікацій.

Перспективи подальших досліджень полягають у комплексному та різновекторному дослідженні соціокультурного аспекту, що передбачає виявлення модусів спорту, які українська спортивна преса висвітлювала в різні історичні періоди, їх таксономізацію й параметризацію, а також прогнозування шляхів корекції образів спорту в медіа.

Список бібліографічних посилань

1. Басараб В. Ю. Спорт як соціальний вектор розвитку суспільства. *International scientific journal*. 2015. № 4. С. 33—36.
2. Бацунов С. Спорт як соціокультурний феномен : автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03. Запоріжжя, 2012. 20 с.
3. Газнюк Л., Семенова Ю. Спорт як соціально-філософський феномен. *Практична філософія*. 2007. № 4. С. 87—94.
4. Житарюк М. Великий спорт і мас-медіа : навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 1997. 84 с.
5. Коновалова С. Спорт окремо від політики — це мрія, що не збудеться. URL: <https://vsim.ua/blogs/sport-okremo-vid-politiki--tse-mriya-scho-ne-zbudetsya.html> (дата звернення: 10.07.2023).
6. Павленко А. Футбольний імідж України: особливості формування та виявлення в сучасних вітчизняних ЗМІ : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.06. Київ, 2012. 16 с.
7. Хейзінга Й. Homo Ludens. Досвід визначення ігрового елемента культури / пер. з англ. О. Мокровольського. Київ : Основи, 1994. 250 с.
8. Хрящевська Л. М. Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності. Миколаїв : Гельветика, 2016. 207 с.
9. Ahumada D. R. Deporte e identificación. URL: <https://www.efdeportes.com/efd119/deporte-e-identificacion.htm> (дата звернення: 02.08.2023).
10. González-Ramallal M. E. Prensa deportiva e identidad nacional España en el Mundial de fútbol de Sudáfrica 2010. *Política y sociedad*. 2014. № 2 (51). P. 337—366.
11. McLuhan M. *Understanding Media: The Extensions of Man*. N. Y. : McGraw Hill. 1964 p.

Yulia Sazonova,
PhD of Social Communications,
Associate Professor of the Department of Journalism, Publishing,
Polygraphy and Editing at the Institute of Philology
and Mass Communications of the Open International University
of Human Development "Ukraine"

Paradigm of sports as a means of ethnonational identification in sports club media

The article examines the mediated paradigm of sports as a means of ethno-national identification in the pages of Ukrainian sports club periodicals (on the example of the magazine of FC Shakhtar) through the application of synchronous, socio-cultural, and hermeneutic content analysis, reveals the interrelation between ethno-national identification, globalization, and glocalization through the prism of the sports environment. The transformation of the image of sports as a tool of ethno-national identification is outlined, and its typology in Ukrainian sports club media during the period of independence is parameterized. The general dominants of the representation of sport as an ethno-national identification in the sports mass media were identified and substantiated, the most representative materials of the conceptualization of sport as an ethno-national identification were analyzed on the example of the materials of the Shakhtar magazine from the 2010s as the most representative period in the history of FC Shakhtar sports club and its corporate press. The information vectors reflecting sports as ethno-national identification are determined: 1) coverage of folklore and traditional elements, in particular certain national dances, music of athletes of different countries; 2) coverage of rituals and rites of athletes of different countries; 3) coverage of the mentality, values, characteristics of the national culture of sportsmen of different countries. The leading features of the paradigm of sport as an ethno-national identification in the sports club press are outlined: 1) representation of sport as an element of cultural heritage; 2) emphasizing the national dignity of athletes through the prism of sports; 3) representation of sport as a cultural dialogue between nations. The significance of the concept of sports as a means of ethno-national identification in socio-cultural context is revealed, and its functional range is defined as an invariant for presenting the image of sports in mass media in various modifications to enhance the communication effects of the output on the recipient.

Keywords: *sport; paradigm; nation; ethno-national identification; athlete; material; magazine FC Shakhtar; sports club press*

References

1. Basarab V. Yu. (2015). Sport as a social vector of the development of society. *International scientific journal*, 4, pp. 33—36.
2. Bacunov S. M. (2012). *Sport as a socio-cultural phenomenon*. Extended abstract of candidate's thesis. Zaporizhzhia.
3. Gazniuk L. & Semenova Yu. (2007). Sport as a socio-philosophical phenomenon. *Praktychna filosofii*, 4, pp. 87—94.
4. Zhytarjuk M. Gh. (1997). *Great sports and mass media*. Lviv: Svit.

5. Konovalova S. (2021). *Sport separate from politics is a dream that will not come true*. Available at: <https://vsim.ua/blogs/sport-okremo-vid-politiki--tse-mriya-scho-ne-zbudetsya.html>.
6. Pavlenko A. V. (2012). *Football image of Ukraine: features of formation and detection in contemporary domestic media*. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv.
7. Huizinga Y. (1994). *Homo Ludens. The experience of defining the game element of culture*. Kyiv: Osnyv.
8. Khryashchevska L. M. (2016). *Ethno-national politics in Ukraine during the period of independence*. Mykolaiv: Helvetyka.
9. Ahumada D. R. (2008). *Deporte e identificación*. Available at: <https://www.efdeportes.com/efd119/deporte-e-identificacion.htm>.
10. González-Ramallal M. E. (2014). Prensa deportiva e identidad nacional España en el Mundial de fútbol de Sudáfrica 2010. *Política y sociedad*, 2 (51), pp. 337—366.
11. McLuhan M. (1964). *Understanding Media: The Extensions of Man*. N. Y.: McGraw Hill.

Надійшла до редакції 3 серпня 2023 року

З АРХІВУ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

УДК 050.486+070.486]:355](477)"1991/..."(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2023.8(325).33-41

Лариса Дояр,

кандидатка історичних наук, доцентка,
завідувачка Державного архіву друку
Книжкової палати України,
e-mail: arkhiv@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0789-2462>

Військова періодика незалежної України: віхи історії та сучасний стан

Пропоновану статтю підготовлено в контексті організації чергової з низки виставок, що віднедавна перетворилися на традиційний науково-просвітницький захід, який проводиться на базі Книжкової палати України. За браком в установі відділу з облаштування громадських виставок, а також відповідної площі та реманенту для демонстрацій своєрідним компенсатором цієї діяльності стало проведення ґрунтовних науково-дослідних розвідок. Готуючись до відзначення Дня захисників і захисниць України (1 жовтня), Дня Збройних сил України (6 грудня), авторка опрацювала наявну у фондах Державного архіву друку військову періодику часів незалежної України. Спираючись на принципи наукової методології (об'єктивність, всебічність, історизм), застосовуючи загальні (порівняння, узагальнення) і спеціальні (хронологічний, ретроспективний, метод контент-аналізу) методи дослідження, авторка провела історичний огляд процесу становлення й розвитку вітчизняної військової періодики та докладно зупинилася на сучасному стані цього сегмента пресових друкув України. На підставі проведеного дослідження здобуто статистичні дані, узгоджені за походженням (засновником друку), цільовим призначенням, видами й періодичністю видання друкованої продукції, та висновкові констатації, що ґрунтуються на ключових ознаках військової періодики доби незалежної України. Пріоритетне місце в українській пресі військового призначення належить науковим виданням, як-от: науково-теоретичні, науково-практичні, науково-виробничі журнали, більшість з яких є фаховими науковими часописами, що індексуються в кількох міжнародних наукових базах.

Ключові слова: військова преса; військова періодика незалежної України; наукові видання Міністерства оборони України; науковий вісник; збірник наукових праць

Постановка проблеми. У палітрі українських пресових друкув репрезентовано чимало видів і жанрів, але, в умовах перманентних бойових дій на теренах України, що точаться від 2014 р. й особливо загострилися з початком відкритої агресії РФ проти нашої держави, одне з найважливіших місць посідає військова періодика. Її дослідження є науково-актуальним і суспільно затребуваним завданням сучасних науковців.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема становлення та розвитку української військової

періодики, цілком очікувано, цікавить багатьох дослідників. Зокрема, історію військової преси в Україні ретельно вивчив С. Кость — у його розвідці проаналізовано періодичні видання українських січових стрільців, Організації українських націоналістів, Української повстанської армії, Української головної визвольної ради, українську військову пресу часів "холодної війни", наукові праці та меморати українського генералітету [1]. В аналогічному контексті, але в ширших хронологічних межах (початок ХХ ст. — сьогодення) порушену тематику дослідили